

ความนำ: มานิ (ชาโก) ชนพื้นเมืองในภาคใต้ของไทย

ชาโก เป็นคำที่คนไทยและทางราชการเรียกกลุ่มชนกลุ่มหนึ่งในภาคใต้ของไทย มีถิ่นที่อยู่อาศัยในผืนป่าบนเทือกเขาบรรทัด บริเวณจังหวัดตรัง พัทลุง สตูล และเทือกเขาสันกาลาศีรีในเขตจังหวัด ยะลา และนราธิวาส คำว่า “ชาโก” ตามความหมายแปลว่า “ทาส” เป็นภาษามลายู ปัจจุบันในประเทศมาเลเซียเลิกใช้คำๆ นี้ไปแล้ว แต่อย่างไรก็ตาม ชนกลุ่มนี้ก็มีชื่อเรียกตัวเองว่า “มานิ” แปลว่าคน บ่งบอกถึงความเป็นมนุษย์อย่างเท่าเทียม และมีศักดิ์ศรี มานิเป็นกลุ่มชนในวัฒนธรรมการหาของป่าล่าสัตว์ และดำรงชีวิตอยู่กับธรรมชาติอย่างกลมกลืน ยังไม่คุ้นเคยและรับรู้การพัฒนาทางวัตถุของสังคมเมืองที่ได้รุกเข้ามามีอิทธิพลต่อชีวิตของชนกลุ่มนี้มากขึ้นเรื่อยๆ ในขณะที่ปัญหาการตัดไม้ทำลายป่าและการแผ้วถางเพื่อเป็นพื้นที่ทางการเกษตรในปัจจุบัน เป็นปัญหาสำคัญที่ส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของชาวมานิ อย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ชาวมานิจึงต้องปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนไปเพื่อการดำรงชีวิต และแน่นอนว่าการเปลี่ยนแปลงเหล่านี้จะให้ความรู้และภูมิปัญญาที่สั่งสมกันมานับหมื่นปีของมานิจะค่อยๆ หายไปตามกาลเวลา

ชีวิตในปัจจุบันและอนาคตของชนกลุ่มนี้จะต้องพร้อมที่จะเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงเพื่อให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ในโลกปัจจุบันได้อย่างเท่าเทียม

กับบุคคลอื่นๆ ในสังคม ซึ่งในปัจจุบันนี้ผืนป่าที่เป็นแหล่งที่อยู่และอาหาร มีสภาพที่ค่อยๆ ขาดความอุดมสมบูรณ์ทำให้ชาวมานิประสบปัญหาความมั่นคงในชีวิต

1. สภาพภูมิศาสตร์ของถิ่นที่อยู่ของชาวมานิ

ในภาคใต้ของประเทศไทย มีเทือกเขาที่ยาวที่สุดคือเทือกเขานครศรีธรรมราชที่ทอดผ่านจังหวัดนครศรีธรรมราช สุราษฎร์ธานี ตรัง พัทลุง สตูล และสงขลา โดยส่วนปลายของเทือกเขานี้ไปบรรจบกับเทือกเขาสันกาลาศีรีที่ทอดตามแนวพรมแดนไทย-มาเลเซีย ผ่านจังหวัดยะลา และนราธิวาส บริเวณที่เทือกเขาทอดผ่านประกอบด้วยป่าดิบชื้นที่มีความหลากหลายทางชีวภาพสูงมาเป็นเวลานาน จึงเอื้ออำนวยให้ชาวมานิดำรงชีพอยู่ได้โดยอาศัยทรัพยากรจากป่าในบริเวณที่อยู่อาศัย ซึ่งชาวบ้านตลอดแนวเทือกเขานครศรีธรรมราชนี้มักจะเรียกเทือกเขานี้ว่า เขาบรรทัด หรือ เทือกเขาบรรทัด

เทือกเขาบรรทัดมีสภาพภูมิประเทศเป็นภูเขาสลับซับซ้อน มีความสูงจากระดับน้ำทะเลระหว่าง 100-1,350 เมตร ประกอบด้วยป่าดิบชื้น ป่าดิบเขา มีทุ่งหญ้า และป่าละเมาะกระจายเป็นหย่อมๆ จากระบบนิเวศที่มีความหลากหลายเช่นนี้ จึงเกิดความหลากหลายทางชีวภาพ มีผลให้ชาวมานิ (ชาไก) มีอาหารสำหรับบริโภคได้ตลอดทั้งปี และสามารถดำรงเผ่าพันธุ์

มาได้ตลอดหลายช่วงอายุคน แต่ในปี พ.ศ. 2504 ป่าในเทือกเขาบรรทัด ถูกบุกรุก โดยรัฐบาลได้ให้สัมปทานทำไม้แก่บริษัทเอกชนตามแผนพัฒนา เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ต้นไม้ในป่าเทือกเขาบรรทัดจึงถูกตัดไปเป็น จำนวนมาก นอกจากนั้นชาวบ้านยังได้ฉวยโอกาสเข้าจับจองพื้นที่เหล่านั้น เป็นพื้นที่ทำกิน และลักลอบตัดไม้ในป่าที่ไม่ได้รับสัมปทานอีกด้วยทำให้เกิด ผลกระทบที่สำคัญต่อสังคมมานิ

ต่อมาในปี พ.ศ. 2514 พื้นที่บริเวณเทือกเขาบรรทัดถูกใช้เป็นฐานที่มั่น ของพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย มีส่วนทำให้เกิดความเปลี่ยนแปลง ในสังคมมานิ ในปี พ.ศ. 2525 พรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทยสลายตัว ทำให้ชาวบ้านบุกรุกป่าเข้าไปจับจองเป็นพื้นที่ทำกิน ล่าสัตว์ และหาของ ป่ามากยิ่งขึ้น จากการศึกษาการใช้ประโยชน์ในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเทือก เขาบรรทัดของกรมป่าไม้เปรียบเทียบระหว่างปี พ.ศ. 2518 กับ พ.ศ. 2541 พบว่ามีพื้นที่ป่าลดลงถึงร้อยละ 15.76 ทำให้ชาวมานิสู้ญเสียแหล่งอาหารที่ สำคัญ จึงต้องอพยพเข้าไปในป่าลึกยิ่งขึ้น ขณะเดียวกันก็มีความสัมพันธ์กับ ชาวบ้านมากขึ้น มีการแลกเปลี่ยนสินค้า ของป่าระหว่างกัน ทำให้มานิต้อง ปรับวิถีการดำรงชีวิตให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนไปเพื่อให้ดำรง ชีวิตอยู่ได้ ปัจจุบันมานิกลุ่มต่างๆ จึงมีรูปแบบการดำรงชีวิตที่หลากหลาย มี ทั้งที่มีวิถีชีวิตแบบสังคมเมือง กึ่งสังคมเมือง และที่ยังใช้ชีวิตแบบเดิมที่ต้อง เคลื่อนย้ายอยู่ในป่า

2. วิถีชีวิต ความเป็นอยู่และสภาพสังคมของมานิ

กลุ่มชาติพันธุ์มานิ เป็นกลุ่มชนที่ยังดำรงชีวิตด้วยวัฒนธรรมหาของป่า ล่าสัตว์ (hunting-gathering culture) และดำเนินชีวิตอยู่อย่างกลมกลืน กับธรรมชาติ โดยมีป่าเป็นแหล่งวัตถุดิบที่สำคัญ อาหารหลักของมานิได้แก่ อาหารประเภทแป้งจากมันป่าหรือกลอยชนิดต่างๆ นอกจากนี้ มานิยังล่า สัตว์มาเป็นอาหาร เช่น ลิง ค่าง หมูป่า เต่า หมูหริ่ง และกระรอก การปรุงร อาหารก็มีเพียงการปิ้ง การย่าง หรือการต้ม เท่านั้น

ปัจจุบันพื้นที่ป่าในภาคใต้ของไทยลดลงไปมากทำให้อาหารขาดแคลนลงด้วย ดังนั้นการหาของป่าล่าสัตว์เพียงอย่างเดียวจึงไม่เพียงพอต่อสมาชิกในกลุ่ม ผู้นำกลุ่มจึงจำเป็นที่จะต้องไปรับจ้างชาวบ้านบริเวณใกล้เคียงเพื่อแลกอาหารมาเลี้ยงดูสมาชิกในกลุ่ม แต่ผลตอบแทนที่ได้ก็มักจะไม่คุ้มค่าที่ได้ลงแรงไป เพราะถูกชาวบ้านโกงหรือเอาเปรียบ เนื่องจากชนกลุ่มนี้ยังไม่ค่อยรู้จักการใช้เงินในการแลกเปลี่ยน

การเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติและสังคมดังกล่าวทำให้มานิในปัจจุบันเริ่มรู้จักหุงข้าวและการต้มแกงที่มีวัตถุดิบและเครื่องปรุงที่หลากหลาย จากการที่ได้รับอิทธิพลมาจากชาวบ้านพื้นราบมากขึ้น ทำให้มานิบางกลุ่มต้องออกมาจากป่าเพื่อรับจ้างทำงานแลกเงิน เช่น รับจ้างกรีดยาง แบกไม้ ถางป่า เพื่อนำเงินมาซื้ออาหาร เสื้อผ้า และสิ่งของต่างๆ ที่เริ่มเข้ามามีอิทธิพลกับมานิ ปัญหาสำคัญที่ยังคงมีอยู่ก็คือการเอารัดเอาเปรียบค่าแรง หรือของป่าที่นำมาแลกเปลี่ยนนั้นได้ราคาที่ไม่ยุติธรรมและต่ำกว่าความเป็นจริงมาก อย่างไรก็ตามวิถีชีวิตที่เปลี่ยนไปนี้ทำให้ชาวมานิเริ่มเปลี่ยนวิถีชีวิตแบบหาของป่า ล่าสัตว์ มาเป็นวิถีชีวิตแบบกึ่งสังคมเมืองและเผชิญกับความเปลี่ยนแปลงในด้านต่างๆ อย่างรวดเร็ว มานิบางกลุ่มที่ไม่ต้องการเปลี่ยนแปลงและไม่สามารถปรับตัวให้เข้ากับวิถีชีวิตเหล่านี้ จึงหนีเข้าป่าลึก อีกทั้งมีปัญหาความไม่สงบในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ มานิบางส่วนจึงได้อพยพไปอยู่ที่ประเทศมาเลเซียที่ยังมีพื้นที่ป่าอุดมสมบูรณ์อยู่

แม้ว่าการเปลี่ยนแปลงที่เข้ามาเปลี่ยนวิถีการดำรงชีวิตของชาวมานิจนเปลี่ยนแปลงไปมาก แต่มานิก็ยังคงมีวิถีชีวิตที่ยังสัมพันธ์กับป่า ไม่ว่าจะเป็นอาหารที่หาจากป่า ที่อยู่อาศัย พิธีกรรม ตลอดจนการใช้สมุนไพรที่ทำให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ในป่าได้อย่างกลมกลืน ในอดีตนั้นมานิจะนำเปลือกไม้ ใบไม้บางชนิดมาใช้นุ่งห่มปกปิดร่างกาย ส่วนมากจะเปลือยท่อนบนทั้งหญิงและชาย ส่วนเด็กไม่สวมอะไรเลย ปัจจุบันชาวมานิรับวัฒนธรรมมาจากสังคมเมือง ผู้ชายสวมเสื้อ นุ่งโสร่ง กางเกงหรือผ้าขาวม้า ผู้หญิงสวมเสื้อ นุ่งผ้าถุง กระโปรง หรือกางเกง ส่วนเด็กก็มีบ้างที่ไม่สวมเสื้อผ้า บางครั้ง

ในกลุ่มวัยรุ่นหนุ่มสาวของชาวมานิบางกลุ่ม ยังรู้จักการแต่งกายสวยงาม รู้จักการใช้เครื่องสำอาง หรือเครื่องประดับที่ได้มาจากชาวบ้าน เป็นต้น

จากการลงพื้นที่เพื่อสำรวจและศึกษากลุ่มชาติพันธุ์มานิในเขตเทือกเขาบรรทัด ผู้เขียนสามารถจำแนกสภาพทางสังคมของชุมชนมานิในเทือกเขาบรรทัดโดยใช้เกณฑ์พัฒนาการด้านสังคม และรูปแบบเศรษฐกิจการดำเนินชีวิตได้เป็น 3 ลักษณะ ได้แก่

2.1 กลุ่มอพยพเคลื่อนย้ายที่อยู่อาศัย หาของป่า-ล่าสัตว์แบบดั้งเดิม (mobility forager)

กลุ่มชนมานิที่มีวิถีชีวิตวัฒนธรรมแบบนี้ เป็นกลุ่มที่ยังดำรงชีพเหมือนกับที่บรรพบุรุษดำรงมาแต่ครั้งบรรพกาล การสร้างเพิงเล็กๆ เป็นที่อยู่อาศัยแบบชั่วคราวด้วยพืชตระกูลปาล์มที่หาได้ในบริเวณนั้น อาหารก็ได้มาจากมันป่า และใช้ลูกดอกอาบยาพิษในการล่าสัตว์ เร่ร่อนหากินไปในเขตป่าที่อุดมสมบูรณ์ มีการติดต่อสัมพันธ์กับกลุ่มชนภายนอกน้อยมาก เช่น กลุ่มเผ่าซำเขม บ้านภูผาเพชร อำเภอมะนัง จังหวัดสตูล, กลุ่มเผ่าชา บ้านราวปลา อำเภอทุ่งหว้า จังหวัดสตูล, กลุ่มเผ่าเปียว บ้านทับทึง อำเภอละงู จังหวัดสตูล

2.2 กลุ่มกึ่งสังคมชุมชน (semi-sedentary)

กลุ่มมานิที่เป็นกลุ่มกึ่งสังคมชุมชน คือกลุ่มที่ได้มีการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตจากแบบดั้งเดิมบ้าง เนื่องจากถูกบีบคั้นจากสภาพป่าที่ขาดความอุดมสมบูรณ์ จึงได้มีการติดต่อสัมพันธ์กับกลุ่มคนภายนอกเพื่อความอยู่รอดของกลุ่ม มานิกลุ่มนี้จะดำรงชีวิตด้วยการหาของป่ามาขาย เช่น สัตว์ป่าราคาแพง น้ำผึ้ง สะตอ กล้วยไม้ป่า หรือสมุนไพรบางชนิด เมื่อชาวมานินำมาขายก็จะนำเงินไปซื้อข้าวสาร เนื้อหมู ขนมหูรี และมานิมีการหาหัวมันป่าและล่าสัตว์มากินเองบ้าง มีการตั้งบ้านเรือนที่ถาวรขึ้น มีการเลี้ยงสัตว์ เช่น สุนัข แต่ยังไม่รู้จักการเกษตรหรือการเพาะปลูกใดๆ กลุ่มชนที่มีลักษณะวิถีชีวิตแบบดังกล่าวนี้ มีแนวโน้มความเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วมาก โดยปัจจัยที่ส่งผลดังกล่าวคือสภาพป่าที่ขาดความอุดมสมบูรณ์กับการที่จำเป็นต้อง

ติดต่อสัมพันธ์กับกลุ่มชนภายนอก กลุ่มมานิที่มีลักษณะเป็นกลุ่มกึ่งสังคมเมืองได้แก่ กลุ่มเผ่าแซกญาเพชร ตำบลปาล์มพัฒนา อำเภอมะนัง จังหวัดสตูล, กลุ่มเผ่าไซ บ้านเจ้าพะ ตำบลปะเหลียน อำเภอปะเหลียน จังหวัดตรัง

2.3 กลุ่มตั้งถิ่นฐานถาวร (sedentary)

ชาวมานิที่เป็นกลุ่มสังคมเมืองเต็มรูปแบบ เป็นกลุ่มที่มีพัฒนาการมาจนมีวิถีชีวิตไม่ต่างจากชาวบ้านพื้นราบทั่วไป กล่าวคือคนกลุ่มนี้มีการตั้งบ้านเรือนหรือที่อยู่อาศัยแบบถาวร มีการเลี้ยงไม้จำพวกยาง ไม้หลุมพองมาเป็นเสาบ้านและฝาบ้าน ใช้สังกะสีหรือกระเบื้องมุงหลังคา ดำรงชีวิตด้วยการทำสวนยางพาราเป็นหลัก รู้จักการเพาะปลูกข้าวไร่ เลี้ยงไก่ บางคนมีการแต่งกายแบบสมัยใหม่สวมเสื้อเชิ้ต กางเกงยีนส์ รองเท้าผ้าใบ รู้จักค่าของเงินและใช้เงินในการแลกเปลี่ยน บางคนชอบดูโทรทัศน์และขับรถยนต์ไฮบริด กลุ่มมานิที่มีลักษณะเช่นนี้คือกลุ่มบ้านคลองตง ตำบลปะเหลียน และกลุ่มมานิบ้านเขาน้ำเต้า ตำบลลิพัง อำเภอปะเหลียน จังหวัดตรัง และกลุ่มมานิบ้านทับทุ่ง ไร่สอร์ททับทุ่งทอง ตำบลน้ำผุด อำเภอละงู จังหวัดสตูล

กลุ่มชาติพันธุ์มานิที่มีวิถีชีวิตทั้ง 3 ลักษณะ ในปัจจุบันอาศัยอยู่ในเขตพื้นที่ 4 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดตรัง สตูล พัทลุง และสงขลา พื้นที่รับผิดชอบของเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเทือกเขาบรรทัด และเขตอุทยานแห่งชาติทะเลบัน จังหวัดสตูล และเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าโตนงาช้าง จังหวัดสงขลา โดยกระจายกันอยู่ในแต่ละพื้นที่ และมีลักษณะวิถีชีวิตที่กำลังเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว โดยมีปัจจัยหลักมาจากความสมบูรณ์ของสภาพพื้นที่ป่าที่ลดน้อยลงจนไม่พอเพียงต่อการดำรงชีวิต

3. ภาษามานิ

ภาษามานิ จัดอยู่ในกลุ่มภาษาอัสเลียน สาขาภาษามอญ-เขมรใต้ตระกูลภาษาออสโตรเอเชียติก ซึ่งเป็นตระกูลภาษาดั้งเดิมในดินแดนเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ภาษาในตระกูลออสโตรเอเชียติกที่พบในประเทศไทย 22 กลุ่มภาษา ได้แก่ ภาษามอญ, ญ้อกูร, ขมุ, ปรีย-มัลหรือถิ่น, มลาบริหรือตอง

เหลียง, เวียดนาม, โซ่-ทะวึ่ง, ละเวือะ, ละเม็ด, ปลั่ง, ปะหล่องหรือดาละอัง, ว้า, โซ, บรู, กุย, เยอ, เขมร, ซอง, กะซอง ชัมเรและชะโอจ

สำหรับภาษาในกลุ่มอัสเลียน (Aslian) ซึ่งอยู่ในสาขามอญ-เขมรใต้ ตระกูลออสโตรเอเชียติกนั้น เจอรัลด์ ดิฟโฟลธ (Gerard Diffloth) เป็นผู้ที่คิดชื่อเรียกภาษากลุ่มนี้ขึ้นเมื่อปี ค.ศ. 1973 โดยอิงคำภาษามลายูที่ใช้เรียกชนพื้นเมืองว่า โอรัง อัสลี (Orang Asli) และ จอฟฟรีย์ เบนจามิน (Joffrey Benjamin) ก็ได้้นำคำว่า อัสเลียนไปใช้ด้วย

ภาษาของชนกลุ่มนี้เชื่อกันว่าเป็นภาษาดั้งเดิมของชนพื้นเมืองในคาบสมุทรมลายูที่รู้จักกันในทางวิชาการว่า “เนกริโต” (Negrito) (Blench & Dendo: 2006) คนในประเทศไทยจะเรียกชนกลุ่มนี้ว่า ซาไก เงาะ ชาวป่า ไอ้เกลอ เขม้ง ฯลฯ ส่วนในประเทศมาเลเซียจะเรียกชนกลุ่มนี้ว่า เนกริโต, โอรัง อัสลี, เขม้ง คำต่างๆ เหล่านี้ มีความหมายที่แตกต่างกัน โดยอาจเกิดจากมุมมองและทัศนคติที่แตกต่างกัน แต่ถึงอย่างไรก็ตาม ชนกลุ่มนี้ก็มีชื่อที่ใช้เรียกพวกตนเองว่า “มานิ” ซึ่งแปลว่า “คน” และให้ความหมายว่า “พวกเรา” ด้วยเช่นกัน

4. หลักฐานผู้พูดภาษามานิในประเทศไทยและมาเลเซีย

ภาษาอัสเลียนเหนือ (Northern Aslian languages) นั้นพบในประเทศมาเลเซียและประเทศไทย ซึ่งมีทั้งหมด 9 กลุ่ม (Blench & Dendo: 2006) ได้แก่

ภาษามานิ (Maniq)

ภาษากันซิว (Kensiw)

ภาษากินตะ (kintaq)

ภาษาจะฮาย (Jahay)

ภาษาเมนดริ (Mendriq)

ภาษาบาเตก เด (Batek Deq)

ภาษามินทิล (Mintil)

ภาษาบาเตก นง (Batek Nong)

ภาษาเชวอง (Chewong)

ใน 9 กลุ่มนี้พบในมาเลเซีย 8 กลุ่ม ยกเว้น กลุ่มภาษามานิ (Maniq) ที่ยังไม่พบในรายงาน บทความหรือการศึกษาใดๆ ที่ระบุว่ามีกลุ่มคนที่พูดภาษามานิ (Maniq) ในประเทศมาเลเซียเลย ในประเทศไทยนั้นนอกจากจะพบกลุ่มที่พูดภาษามานิแล้ว ยังพบว่ายังมีกลุ่มกันซิว (Kensiw) กลุ่มจะฮาย (Jahay) และกลุ่มกินตะ (Kintaq) ซึ่งทั้ง 3 กลุ่มนี้ยังเร่ร่อนอยู่ตามแนวชายแดนที่ติดกับประเทศมาเลเซีย ในจังหวัดยะลาและจังหวัดนราธิวาส กับประเทศมาเลเซียบริเวณรัฐเปรัก กลันตัน และเคดาห์โดยประชากรส่วนใหญ่ของคนี่พูดภาษาทั้ง 3 กลุ่มนี้จะอาศัยอยู่ในประเทศมาเลเซียเป็นส่วนใหญ่

แนนซี เอ็ม. บิชอป และแมรี เอ็ม. ปีเตอร์สัน (Bishop & Peterson 2003) ได้บันทึกรายงานการสำรวจกลุ่มคนที่พูดภาษาอัสเลียนที่พบในประเทศไทยไว้ว่า กลุ่มคนที่พูดภาษาอัสเลียนเหนือในประเทศไทยนั้น มีอยู่ทั้งสิ้น 4 ภาษาย่อย ได้แก่ ภาษา Kensiw, Kintaq, Jahay และ Tonga ดังนี้

Language	Narathiwat	Patthalung	Satul	Trang	Yala	Total
Kensiw	-	-	-	-	12	12
Kintaq	-	-	-	-	2	2
Jahay	50-100	-	-	-	-	50-100
Tonga	-	34	±47	79	-	160

ตารางที่ 1 รายงานประชากรที่พูดภาษาอัสเลียนเหนือในประเทศไทย (Bishop & Peterson 2003)

ภาษามานิ (Maniq) ตองกา (Tonga) หรือตะ-เอเดน (Ta-Edn)

ภาษากลุ่มนี้เป็นภาษาของกลุ่มชนที่ใช้ชีวิตแบบหาของป่าล่าสัตว์ (hunting-gathering culture) กลุ่มสุดท้ายที่เหลืออยู่ในภาคใต้ของประเทศไทย บริเวณจังหวัดตรัง พัทลุง สตูล เท่านั้น และยังไม่ปรากฏในงานศึกษาด้านภาษาศาสตร์หรือการสำรวจว่าพบกลุ่มคนที่พูดภาษามานิ

ในพื้นที่อื่นๆ เลย ไม่ว่าจะเป็นในเขตจังหวัดอื่นๆ ในประเทศไทย หรือในประเทศอื่นๆ

ในอดีตนี้นักภาษาศาสตร์และนักมานุษยวิทยาชาวตะวันตกรู้จักกลุ่มมานิในประเทศไทยบริเวณจังหวัดตรังและพัทลุง จากงานศึกษาสำรวจของพอล เคเบस्ता (Paul Schebesta) (1887-1968) ในหนังสือชื่อว่า *Die Negrito Asiens* โดยเรียกกลุ่มชนเร่ร่อนในผืนป่าในจังหวัดตรังและพัทลุงว่า Chong, Mos หรือ Tonga ส่วนไพบูลย์ ดวงจันทร์ (2523) เรียกภาษานี้ว่า แต้้นแอน โดยนักวิชาการด้านภาษาศาสตร์ชาวตะวันตกจะนิยมใช้คำว่า Tonga หรือ Maniq มากกว่าจากข้อมูลของนักภาษาศาสตร์ บิชอป และ ปีเตอร์สัน (Bishop & Peterson 2003) ซึ่งเป็นผู้ที่ได้ทำการศึกษาชาวมานิทั้งในไทยและประเทศมาเลเซีย ได้ให้ข้อมูลว่า คำว่า มานิ (Maniq) หมายถึงกลุ่มชนที่มีวัฒนธรรมเดียวกัน ในขณะที่ภาษาแตกต่างกันไปมากมาย โดยในเทือกเขาสันกาลาศรีชนกลุ่มนี้จะเรียกตัวเองว่า “มานิ” แต่เรียกภาษาที่พูดว่าภาษา “กันชีว” ต่างกันกับในเทือกเขาบรรทัดที่ไม่มีชื่อเรียกภาษาของตัวเอง แต่จะมีชื่อเรียกภาษาที่พูดว่า ตะ-เอดน์ (Ta-edn) แต่ก็ยังเป็นชื่อภาษาที่กลุ่มอื่นใช้เรียกอีกเช่นกัน สรุปแล้วก็คือในเทือกเขาบรรทัดจะใช้ชื่อเรียกตัวเองและใช้เรียกภาษาที่พูดเหมือนกันคือ มานิ (Maniq)

ในงานการสำรวจ *Northern Aslain Language Survey: Trang Satul and Patthalung Provinces, Thailand* ของบิชอป และ ปีเตอร์สัน (Bishop & Peterson 2003) กล่าวถึงในการสำรวจว่าเขาได้ถามชนกลุ่มนี้ว่า “คุณพูดภาษาอะไร”(What Language do you speak?) คำตอบที่ได้มาส่วนใหญ่ก็จะตอบว่า “มานิ” (Maniq) ซึ่งก็หมายความว่า คนอื่นจะเรียกพวกเขาว่าอะไร หรือเรียกภาษาของพวกเขาว่าอะไรก็ตาม คนกลุ่มนี้ก็มีชื่อเรียกตัวเองและภาษาของตัวเองว่า “มานิ”

ภาษามานิของคนกลุ่มนี้จะมีความแตกต่างกันกับภาษามานิในบริเวณอื่นๆ ทั้งในด้านการยืมคำศัพท์ภาษาอื่นมาใช้เป็นต้น ภาษากันชีว จะฮายและกินตะ จะเป็นภาษาที่อยู่ท่ามกลางภาษามลายูถิ่น ทำให้กลุ่มคนที่พูด

สามภาษานี้ได้รับอิทธิพลทางวัฒนธรรมโดยเฉพาะทางด้านภาษาจากภาษามลายู มากกว่ากลุ่มที่พูดภาษา “มานิ” ที่อยู่ในเขตจังหวัดตรัง พัทลุง และสตูล การยืมคำศัพท์ของชาวมานิในกลุ่มนี้จะพบว่ามีคำยืมภาษาไทยถิ่นใต้อยู่มาก และจะพบคำยืมในภาษามลายูอยู่บ้างแต่ก็น้อยเต็มที เนื่องจากกลุ่มคนที่พูดภาษามานิ กลุ่มที่อาศัยอยู่ในเขตจังหวัดที่มีชาวไทยพุทธอาศัยอยู่เป็นส่วนใหญ่ แม้แต่ในจังหวัดสตูล ที่มีชาวไทยมุสลิมเป็นส่วนใหญ่ก็ยังพบว่ามีการใช้คำยืมภาษามลายูน้อยกว่าภาษาอัสเลียนในจังหวัดยะลาและนราธิวาส

คำศัพท์ภาษาไทย	ภาษามานิ ในเทือกเขาบรรทัด (จ.ตรัง จ.สตูล, จ.พัทลุง)	ภาษามานิกันชีว (Kensiw) (จ.ยะลา)	ภาษามลายู/มลายูถิ่นปาดานิ
ซื้อ	'suu	bə'li?	beli
ขาย	'k ^h aj	'ceʌ	jual
เหล็ก	'lek	'bəsi?	besi
ทอง	't ^h ɔŋ	'mas	mas, emas
หญ้า	'ja	jum'pot	rumput
กระต่าย	kə'taaj	ʔaɾ'jnap	arnab
เข็ม	'k ^h em	ca'jubm	jarum
ยา	'ja	hu'bet	ubat
ผ้าห่ม	p ^h a:hom	'suʌ	selimut

ตารางที่ 2 ตารางเปรียบเทียบคำยืม (loan word) ที่ใช้ในชีวิตประจำวันของภาษามานิในเทือกเขาบรรทัดในจังหวัดตรัง สตูล และพัทลุง กับภาษามานิกันชีว ในจังหวัดยะลา (Peterson 2010)

จากตารางจะเห็นได้ว่า ภาษามานิในเขตเทือกเขาบรรทัดในจังหวัดตรัง สตูล และพัทลุง จะมีการยืมคำศัพท์จากภาษาไทยหรือภาษาไทยถิ่นใต้ ส่วนภาษามานิกันชีวในเขตจังหวัดยะลานั้นจะยืมคำศัพท์มาจากภาษามลายูหรือมลายูถิ่น เนื่องจากที่ตั้งทางภูมิศาสตร์ของเทือกเขาบรรทัดที่ประชากรชาวบ้านทั่วไปจะเป็นชาวไทยพุทธและพูดภาษาไทยถิ่นใต้ ซึ่งอยู่ห่างจากเขตป่าในเทือกเขาสนกาลาศรีที่ชาวมานิกันชีว กินตะ และจะฮาย อาศัยอยู่ คำยืมที่ยกตัวอย่างมานี้ เป็นคำศัพท์ที่ไม่มีในภาษามานิ ซึ่งเป็น

วัฒนธรรมที่เกิดจากการติดต่อสัมพันธ์กับกลุ่มชนภายนอกทั้งไทยพุทธและไทยมุสลิม ดังนั้น การยืมคำศัพท์ที่เป็นวัฒนธรรมใหม่ดังกล่าวมาใช้เป็นภาษาของตนเอง ก็อาจสันนิษฐานได้ว่า ชนกลุ่มนี้ได้มีการติดต่อสัมพันธ์กับกลุ่มคนในบริเวณดังกล่าวมาเป็นเวลาช้านานแล้ว

5. มานี ในเอกสารและวรรณคดี

ในอดีตเชื่อว่าคนไทยรู้จักกลุ่มมานีมานานแล้ว อย่างน้อยตั้งแต่สมัยพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย รัชกาลที่ 2 ที่ทรงพระราชนิพนธ์เรื่อง สังข์ทอง วรรณคดีร้อยกรองที่รู้จักโดยทั่วไป ในเรื่องได้กล่าวถึงพระสังข์ สวมรูปเงาะมีกายสีด้าผมหก มีเกือกแก้วสามารถเหาะเหินเดินอากาศและไปพบกับนางรณางิศาท้าวสามนต์โดยในพระราชนิพนธ์นี้ได้อธิบายถึงลักษณะของเงาะเงาะไว้ ดังนี้

บัดนั้น
ไพร่ฟ้ามาประชุมอยู่ในวัง
เหลือแต่เงาะป่าทรพล
หัวพริกหยวกยุ่งหยาบคาย
ใครจะบอกจะเล่าไม่เข้าใจ
เล่นอยู่กับเด็กที่กลางนา

เสนาทูลไปในวัง
ทั่วทั้งแผ่นดินลั่นชวย
หน้าตาผิดคนทั้งหลาย
ตัวลาคคล้ายกันกับเสือปลา
พูดจาไม่ได้เหมือนใบ้บ้า
จงทราบบาบาทาภูวไนยฯ

เมื่อนั้น
เนื้อตัวเป็นลาคคล้ายเสือปลา
ผมหกยุ่งเหยิงเหมือนเชิงฝึก
พระเมินเสียมได้คุ้มกัน

ท้าวสามนต์เห็นเงาะซังน้ำหน้า
ไม่กลัวใครใจกล้าุดัน
หน้าตาตลakyักษ์มักกะสัน
แล้วมีปัญชาประชรรจนาวา

(กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ 2540)

จากข้อความดังกล่าวได้กล่าวถึง “เงาะป่า” ที่มีผมหกยุ่งและพูดจา

กับคนอื่นไม่รู้เรื่อง ในส่วนนี้จึงเชื่อว่าน่าจะเป็นขวามานิเช่นเดียวกับในปัจจุบัน แต่เงาะที่พระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัยกล่าวว่า “ตัวลายคล้ายกับเสือปลา” นี้คงจะผิดจากความจริงอยู่บ้าง เงาะป่านั้นย่อมที่จะอาศัยอยู่ทางภาคใต้ของไทย และพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย รัชกาลที่ 2 ก็ไม่เคยเสด็จทางปากยี่ได้ การที่พระองค์รู้จักขวามานินี้ ก็คงจะรู้มาจากคำบอกเล่าที่เล่ากันปากต่อปาก อาจจะรู้จากการเดินทัพ หรือจากพ่อค้าในสมัยนั้นก็เป็นได้ ดังนั้น “เงาะป่า” หรือ “เงาะ” นั้นคนไทยได้รู้จักกันมาแล้วไม่น้อยกว่าสมัยรัชกาลที่ 2 หรือประมาณ 200 ปีมาแล้วเป็นอย่างดี

นอกจากนี้ อีกร้อยปีต่อมาบทละครเรื่อง “เงาะป่า” ซึ่งเป็นพระราชนิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 5 แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ แสดงให้เห็นว่า เงาะซาไก เป็นที่รู้จักกันทั่วไป พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงพระราชนิพนธ์จากคำบอกเล่าของชาวบ้านในจังหวัดพัทลุง และ “คนิง” มหาดเล็กชาวซาไกที่ทรงชุบเลี้ยงตั้งแต่เด็ก ในบทนำเรื่อง “เงาะป่า” พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าฯ ได้อธิบายลักษณะเงาะไว้โดยสังเขป ดังนี้

“พวกที่เรียกว่าเงาะมีหลายพวกเท่าที่เขพบปะ แต่ไม่จำเป็นต้องยกมากล่าวในที่นี้ จะกล่าวบัดนี้ประสงค์เอาพวกที่ตัวมันเองเรียกว่า “ก้อย” หรือถ้าจะว่าตามหมวดหมู่ ซึ่งมีสเตอร์ อานันเดลเขียนไว้ ก็เป็นพวกที่เรียกตามภาษามลายูว่า เซมิง หรือ สไก แต่จะต้องเข้าใจอย่างภาษาของเราที่เรียกว่าเงาะ ซึ่งมันเรียกตัวเองว่าก้อย

รูปพรรณไม่สูงใหญ่ ตามักจะแหลม จมูกแบนกว้าง ปากไม่เอาจ๋เช่นนิโคร ผมเส้นอ่อนและขมวด ผู้ชายไว้ผมกลมรอบศีรษะเช่นเงาะหัวโขน แต่ผู้หญิงไว้ยาวอย่างมวยก็มี แต่ที่ตัดสั้นเป็นพื้น ผิวดำเงิ่แดงไม่ใช่ดำเขียว ก็ไม่แต่เฉพาะดำอย่างเดียวที่สีจางออกไปก็มาก บางพวกสีเหมือนคนปกติ แต่มักจะเป็นลายเช่นผลออกตามฝั่ตามตัวมาก ด้วยเมื่อเด็กๆ มักเป็นแผลต่างๆ เป็นพื้น กำลังย่อมเป็นคนแข็งแรง”

(พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว 2507)

ในเนื้อเรื่องบทละครเรื่องเงาะป่านี้เป็นเรื่องราวความรักของชายสองหญิงหนึ่ง ตอนท้ายเรื่องจึงจบลงด้วยโศกนาฏกรรมของความรักที่ไม่สมหวัง

วรรณคดี 2 เรื่องข้างต้นนี้ เป็นเอกสารที่บ่งบอกถึงการมีตัวตนอยู่ของกลุ่มชนกลุ่มหนึ่ง ที่มีลักษณะทางกายภาพร่างกายและวัฒนธรรมที่แตกต่างกับกลุ่มคนส่วนใหญ่ในดินแดนแถบนี้ แต่การรับรู้เรื่องของกลุ่มคนเหล่านี้ก็ยังเป็นเพียงนิทานและเรื่องเล่า ที่ถูกแต่งแต้มเพิ่มรสชาติสีสันในเชิงวรรณกรรม โดยเฉพาะบทละครเรื่อง เงาะป่า ที่เนื้อเรื่องเป็นเรื่องราวชิงรักหักสวาท ที่รู้จักกันแพร่หลายมากขึ้นหลังจากกระทรวงศึกษาธิการใช้เรื่อง คณิงเงาะน้อย เป็นบทอ่านในแบบเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ใช้ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2521-2537 และเงาะป่าก็ถูกสร้างเป็นภาพยนตร์ไทย ออกฉายครั้งแรกเมื่อปี พ.ศ. 2523 กำกับการแสดงโดย เป๊ยก โปสเตอร์ และพระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าภาณุพันธุ์ยุคล นอกจากนี้ เหม เวชกร นักเขียนการ์ตูนได้เขียนหนังสือชุดภาพและการ์ตูนเรื่อง เงาะป่า เมื่อปี 2527 ซึ่งจะเห็นได้ว่าความนิยมในวรรณคดีเรื่องนี้มีไม่น้อยเลยในกระแสสมัยนั้น ทั้งนี้ภาพติดตาเกี่ยวกับเงาะป่าในยุคนั้นจึงเป็นภาพของคนป่า นุ่งผ้าแดง ทัดดอกไม้แดง ห้อยโหนเถาวัลย์ในป่าราวกับทาร์ซาน และมีประเพณีการแต่งงาน มีการผิดหวังในความรัก การแย่งชิง การฆ่าฟัน อีกทั้งมีเงาะน้อยตัวจริงที่เข้ามาเป็นมหาดเล็กในพระราชวังด้วย แต่ในความเป็นจริงว่า วรรณคดีเรื่องนี้เป็นเรื่องแต่งที่ผ่านการบอกเล่ามาแล้วเพิ่มเติมรสชาติให้สนุกสนานตามโครงเรื่องที่ผสมผสานขนบการเขียนนิยายแบบตะวันตกที่เริ่มเข้ามาอิทธิพลในสมัยรัชกาลที่ 5 และจำเป็นที่จะต้องใช้วิจารณ์ญาณในการรับรู้เรื่องราว และเข้าใจในความจริงและความเป็นอยู่จริงๆ ของคนกลุ่มนี้ เพียงแต่ในช่วงเวลาตั้งแต่รัชกาลพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย รัชกาลที่ 2 จนถึงปัจจุบัน มีเอกสารทางวิชาการที่เป็นภาษาไทยน้อยมากแสดงถึงการมีอยู่จริงและความเป็นจริงในบริบทพื้นที่จริงให้ได้ศึกษา ภาพดังกล่าวจึงติดหูติดตาคนไทยไปโดยปริยาย ถึงแม้ความจริงจะเป็นอย่างไรก็ยังเป็นเรื่องยากที่จะมีข้อมูลอื่นให้รับรู้ และไม่มีใครค่อยจะสนใจรับรู้การมีอยู่จริง

ของคนกลุ่มนี้ การดำรงอยู่จริงของคนกลุ่มนี้จึงดำรงอยู่ด้วยภาพลักษณ์ที่ถูกสื่อแสดงออกมาในรูปแบบต่างๆ ดังข้างต้นเรื่อยมา

แต่เท่าที่มีข้อมูล ผู้เขียนพบว่า ชนกลุ่มนี้ไม่ได้มีนิทานซึ่งรักหักสวาทตามที่ปรากฏในเนื้อเรื่องแต่อย่างใด อีกทั้งปรัชญาการดำรงชีวิตของคนกลุ่มนี้นั้น มีลักษณะเป็นครอบครัวใหญ่ ไม่ได้อยู่กินแบบผัวเดียวเมียเดียว แต่สามารถมีสามีหรือมีภรรยาได้หลายคน มีครั้งละ 1 คน หรืออาจมีภรรยาได้หลายคน ลูกหลานในกลุ่มก็ถือเป็นลูกหลานของตนเองเช่นเดียวกัน ซึ่งทุกคนก็มีหน้าที่ที่ต้องรับผิดชอบคนในกลุ่มร่วมกัน และที่สำคัญคือ คนกลุ่มนี้ไม่มีวัฒนธรรมการฆ่า หรือการทำร้ายกัน ไม่มีแม้แต่คำด่าหรือคำพูดหยาบคายด้วยซ้ำ

6. สถานการณ์ปัจจุบันของกลุ่มมานิ

ในปี 2552 ศูนย์ศึกษาและฟื้นฟูภาษาและวัฒนธรรมในภาวะวิกฤตสถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเอเชีย มหาวิทยาลัยมหิดล ร่วมกับ โครงการบางกอกคลินิกเพื่อให้คำปรึกษากฎหมายด้านสถานะและสิทธิบุคคลคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ คณะอนุกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ศูนย์ประสานงานการวิจัยเพื่อท้องถิ่น จังหวัดตรัง และฝ่ายทะเบียนราษฎร กรมการปกครอง ได้ผลักดันการจัดการสถานะบุคคลตามกฎหมายไทยของประชากรมานิในเขตเทือกเขาบรรทัด โดยกรมการปกครองได้รับรองความเป็นคนไทยและสถานะบุคคลตามกฎหมาย มีการลงพื้นที่สำรวจข้อมูล วิเคราะห์กฎหมายและผลักดันร่วมกับฝ่ายทะเบียน อำเภอบะเหลียน จังหวัดตรัง จนสามารถกำหนดสถานะบุคคลให้สัญชาติไทยและกลุ่มมานิ กลุ่มคลองตง บ้านควนไม้ดำ ตำบลปะเหลียน อำเภอบะเหลียน จังหวัดตรัง ได้รับสถานะบุคคลตามกฎหมายไทย เลขประจำตัวประชาชนขึ้นต้นด้วยเลข 5 ทั้งหมด 45 คนในพื้นที่ดังกล่าวจนเป็นผลสำเร็จและสามารถนำไปดำเนินนโยบายต่อการจัดการปัญหาด้านสถานะทางพลเมืองและสิทธิสวัสดิการขั้นพื้นฐานต่างๆ

อย่างไรก็ตาม แม้ว่ามานิในพื้นที่ดังกล่าวจะได้รับสถานะบุคคลตามกฎหมาย อันเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานรวมทั้งสวัสดิการและการคุ้มครองตามกฎหมายที่ประชาชนในแผ่นดินไทยทุกคนมีสิทธิได้รับ แต่การเป็นพลเมืองไทย รัฐธรรมนูญเองก็ได้บัญญัติถึง “หน้าที่” ของพลเมืองไทย ได้แก่ การเข้ารับการศึกษาขั้นพื้นฐาน การรับราชการทหาร การเลือกตั้ง โดย “หน้าที่” เหล่านี้ อาจเป็นปัญหาและอุปสรรคต่อการเข้ามาของบทบาทหน้าที่ที่ไม่สัมพันธ์กับวิถีชีวิตและอาจนำไปสู่ปัญหาความบีบคั้นของสภาพสังคมที่ทำให้มานิต้องปรับเปลี่ยนตัวอย่างรวดเร็วหากไม่มีการช่วยเหลือและเตรียมการอย่างดีพอก็จะเกิดปัญหาต่างๆ ตามมามากมาย ทั้งนี้ แม้มานิจะได้รับการคุ้มครองตามกฎหมาย แต่กฎหมายเองก็ห้ามประชาชนไม่ให้บุกรุก หรืออยู่อาศัยในพื้นที่ป่า หรือห้ามล่าสัตว์ ข้อกฎหมายดังกล่าวจึงขัดกับวิถีชีวิตดั้งเดิมของมานิ ที่น่าจะเป็นคำถามต่อไปว่า “หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีแนวทางการปฏิบัติอย่างไร เพื่อให้มานิสามารถดำรงชีวิตและอยู่ร่วมอยู่รอดอย่างมีศักดิ์ศรีได้ในสภาวะความเปลี่ยนแปลงของโลกในปัจจุบัน และจะมีวิธีการอย่างไรเพื่อที่จะให้มานิสามารถสะท้อนความคิดเห็นและทัศนคติต่อความเปลี่ยนแปลง รวมทั้งประเด็นสิทธิทางวัฒนธรรมและสิทธิในการอยู่อาศัย ก็ควรจะเป็นคำถามต่อไปที่หน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง ควรวางแผนทางแบบมีส่วนร่วมและให้ความสำคัญอย่างจริงจัง

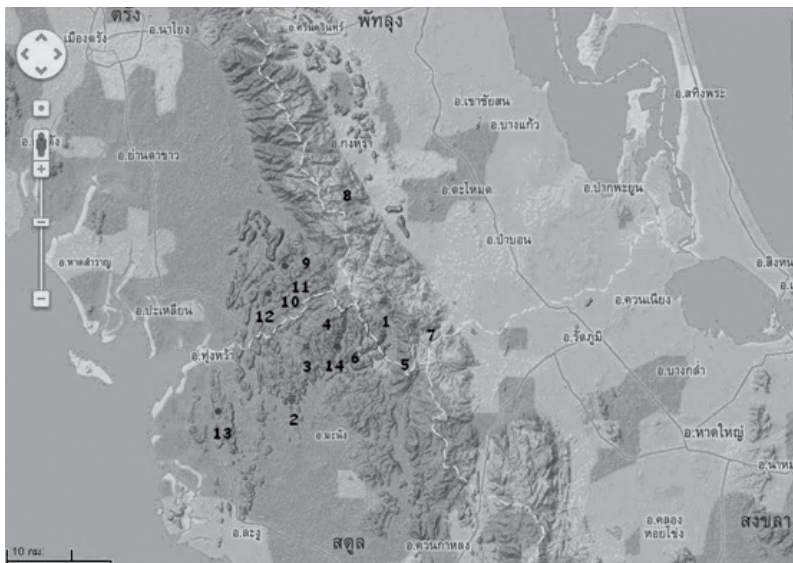
นอกจากประเด็นปัญหาดังกล่าว ปัจจุบันกระแสการพัฒนาด้านอุตสาหกรรมจากนโยบายของประเทศก็เป็นปัญหาที่ซับซ้อนในพื้นที่อีกประเด็น โดยเฉพาะกรณีแผนพัฒนาภาคใต้ โครงการสร้างท่าเรือน้ำลึกปากบารา ในจังหวัดสตูล และโครงการก่อสร้างนิคมอุตสาหกรรม 150,000 ไร่ ในเขตตอนเหนือ ของจังหวัดสตูล แผนพัฒนาดังกล่าวแม้จะเป็นประโยชน์ต่อการสร้างความมั่นคงและการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศในระยะยาว แต่การพัฒนาที่จะส่งผลกระทบโดยตรงต่อสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติและสภาพแวดล้อมทางสังคมตามมา ซึ่งแน่นอนว่าก็จะส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตวัฒนธรรม เศรษฐกิจอาจดีขึ้น แต่ค่าครองชีพก็จะสูงขึ้น ความต้องการใช้ทรัพยากรก็จะ

มีปริมาณเพิ่มมากขึ้นอย่างรวดเร็ว และจะส่งผลต่อสิทธิในการอยู่อาศัย สิทธิในที่ทำกินและสิทธิทางวัฒนธรรมของคนในพื้นที่ที่ได้รับผลกระทบ และแน่นอนว่ากลุ่ม “มานิ” ที่อาศัยอยู่บริเวณใกล้เคียงก็จะพลอยได้รับผลกระทบจากการพัฒนาและการใช้ทรัพยากรจากป่า รวมถึงการพัฒนาต่างๆ เข้ามา และจะมีผลโดยตรงต่อการสูญหายทางภาษาวัฒนธรรมและการดิ้นรนต่อสู้กับการปรับตัวที่จะเกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว

รูปที่ 1 การล่าสัตว์มาเป็นอาหารของมานิ
(ที่มา: ภาพถ่ายโดย ชุมพล โพธิสาร)

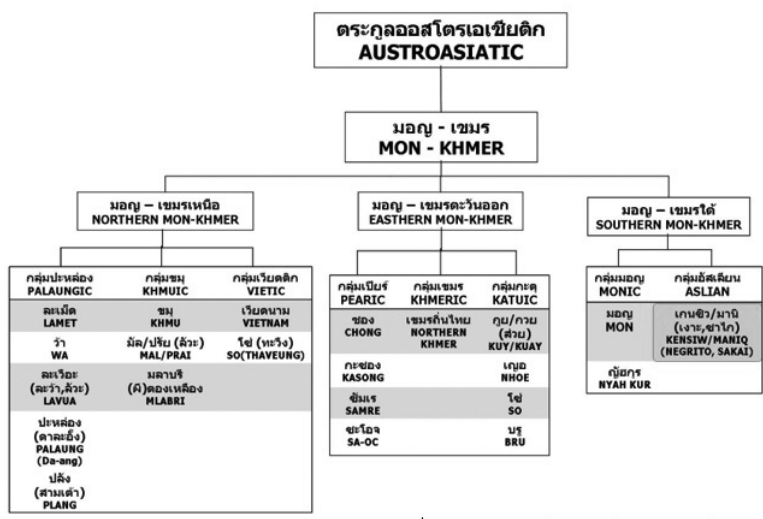

รูปที่ 2 แผนที่แสดงพิกัดที่ตั้งชุมชนมานิ ในจังหวัดตรัง พัทลุง และสตูล
(ที่มา: อิศระ ชูศรี และคณะ 2555)

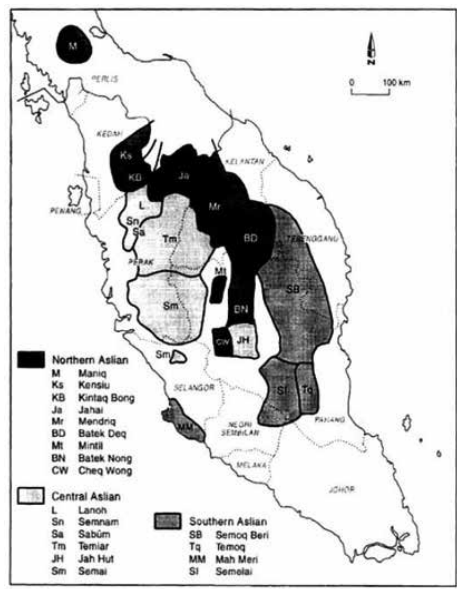
คำอธิบาย:

1. กลุ่มอพยพเคลื่อนย้ายที่อยู่อาศัย หาของป่า-ล่าสัตว์แบบดั้งเดิม (mobility forager) กลุ่มที่ 1-4.
2. กลุ่มกึ่งสังคมชุมชน (semi-sedentary) กลุ่มที่ 5-10.
3. กลุ่มตั้งถิ่นฐานถาวร (sedentary) กลุ่มที่ 11-14.

หมายเหตุ: ข้อมูลล่าสุดเมื่อวันที่ 10 มกราคม พ.ศ. 2555

รูปที่ 3 ความสัมพันธ์ของภาษาในตระกูลออสโตรเอเชียติกที่พบในประเทศไทย
(ที่มา: สุวิไล เปรมศรีรัตน์ 2538-2542)

รูปที่ 4 แผนที่ภาษาในตระกูลอัสเลียนของ Nicole Kruspe จาก *Grammar of Semelai*
(ที่มา: Kruspe 2004)